

EEN BETERE LERAAR VOOR HETZELFDE GELD

Manja Smits - Kamerlid SP
16 augustus 2011

Samenvatting

De komende jaren dreigt een groot lerarentekort. Binnen tien jaar vertrekt ongeveer twee derde van de leraren uit het voortgezet onderwijs, 72% van de docenten in het mbo en 60% van de leerkrachten in het basisonderwijs. Ook staan er veel onbevoegde leraren voor de klas, wat de kwaliteit van het onderwijs niet ten goede komt.

De regering bezuinigt op onderwijs. De SP wil graag investeren en heeft daar in een eerder rapport 'de leraar aan het woord' vele voorstellen voor gedaan. Mocht de regering toch van plan zijn om door te gaan met de bezuinigingen, dan doet de SP vier voorstellen die zorgen dat het beschikbare geld voor onderwijs ingezet wordt ter versterking van de positie van de leraar. Dit vergt dus geen extra investering, maar zorgt ervoor dat de leraren, en daarmee de kwaliteit van het onderwijs, weer op nummer één komen.

De vier voorstellen:

1. Elke leraar binnen 2 jaar bevoegd

Steeds meer lessen worden gegeven door leraren die geen diploma hebben. In het voortgezet onderwijs is dat inmiddels 18% van de lestijd. Scholen maken teveel gebruik van de uitzonderingsmogelijkheden om leraren zonder diploma voor de klas te houden. De SP stelt voor scholen te verplichten hun leraren binnen twee jaar hun bevoegdheid te laten halen. Het geld daarvoor is onder andere te vinden in het al beschikbare budget voor nascholing, dat nu vaak voor andere doeleinden wordt gebruikt.

2. Geld voor lerarensalarissen wordt apart uitgekeerd

Schoolbesturen krijgen één zak geld voor alle scholen die zij onder hun hoede hebben. Uit dat budget moet alles betaald worden: van schoolboeken tot de gasrekening en van computers tot lerarensalarissen. Het is voor schoolbesturen daarom aantrekkelijk te bezuinigen op leraren, om zo andere dingen te kunnen betalen. Door vanuit de overheid het loon van de leraar apart aan een school uit te keren, zal de leraar niet meer concurreren met 'een digitaal schoolbord'.

3. Drastisch verminderen van bestuurssalarissen en kosten voor bureaucratie

In het MBO wordt slechts 55% van het budget voor personeel uitgegeven aan docenten. Interim-managers verdienen in het onderwijs duizenden euro's per dag. De SP stelt voor elke bestuurder onder de onderwijs cao te laten vallen. Daarnaast worden alle bestuurders geacht tenminste één dagdeel in de week zelf voor de klas te staan. Zo blijven ze betrokken bij de praktijk van de leraar.

4. Fors minder subsidie naar adviesclubs en lobby

De SP heeft eerder gepleit voor het afschaffen van de PO-, MBO-, en VO-raden. Dat is nog steeds de intentie, maar een start is te maken door in te zetten op verregaande samenwerking, vermindering van taken en daarmee de subsidiekraan fors af te knippen. Hetzelfde geldt voor de levendige, verzuilde industrie van onderwijsadviesorganisaties. De subsidie daarvan kan minstens met een derde worden verminderd.

Inleiding

Goed onderwijs staat of valt met goede leraren. Iedereen die wel eens in een school komt, kan dat bevestigen. Keer op keer wordt deze stelling bevestigd door wetenschappelijk onderzoek. Logisch gevolg van deze constatering zou zijn dat mensen die het beste met het onderwijs voor hebben, inzetten op de allerbeste leraren.

De komende tien jaar vertrekt ongeveer twee derde van de leraren uit het voortgezet onderwijs, in het mbo is dit 72%, in het basisonderwijs is dit 60%.¹ Tegelijk dreigt een kwalitatief lerarentekort. Het percentage onbevoegd gegeven lessen groeide in het voortgezet onderwijs naar ruim 18%.² Nederland heeft dus niet zomaar behoefte aan leraren. Nederland heeft behoefte aan goed opgeleide leraren. De nood is hoog.

Die urgentie lijkt bij de opeenvolgende ministers van onderwijs niet te zijn doorgedrongen. Jaar na jaar verlaagden zij, onder het mom van het lerarentekort, de kwaliteitseisen die de overheid stelt aan leraren. Salarissen werden niet verhoogd. Onderwijsmanagers en bestuurders kregen de vrije hand in het personeelsbeleid. Op veel scholen veranderde de leraar van een inspirerende onderwijzer in een dure kostenpost. Het huidige kabinet gaat daarmee door: de vakantie van leraren moet worden ingekort, de regeling waarmee oudere leraren aan het werk kunnen blijven, moet op de schop.

Die negatieve benadering van het vak van leraren moet worden gekeerd. Het onderwijs verdient de beste mensen. Die mensen verleid je door het beroep aantrekkelijk te maken. Dat kan door de leraar meer zeggenschap te geven over wat er in zijn school gebeurt. Door strenge eisen te stellen aan de toetreding tot het lerarengilde, krijgt het beroep meer aanzien. En door daar een fatsoenlijk salaris tegenover te zetten, zal werken in het onderwijs ook financieel lonend zijn.

Om het onderwijs echt te verbeteren zijn grote veranderingen nodig. De leraar moet op een voetstuk. Het beroep van leraar verdient trots. De SP heeft daarvoor tal van ideeën. De leraar moet het meer invloed krijgen op alles wat er op school gebeurt, de lerarenopleiding moet beter, er moet een einde komen aan de degradatie van de lerarendiploma's door middel ingekorte snelcursussen, nieuwe leraren moeten beter begeleid worden, de bureaucratie moet weg en ga zo maar door. Veel van deze voorstellen zijn al gedaan in het rapport 'De leraar aan het woord', waar we ruim 3000 leraren aan meewerkten.³

Als het aan de SP ligt, wordt er flink geïnvesteerd in onderwijs. Deze vier aparte voorstellen zijn speciaal voor dit kabinet dat voornemens is verder te bezuinigen op het onderwijs. Met hetzelfde geld kan er ingezet worden op diegene die het onderwijs maken; de leraren. De genoemde maatregelen, kosten geen van allen veel geld. Sterker nog, sommige leveren direct geld op. Dat geld kan direct worden geïnvesteerd in maatregelen die geld kosten, zoals het verbeteren van de salarissen en de lerarenopleidingen. Voorstellen daarvoor zijn terug te lezen in onze eerdere publicaties. Met dit plan komen we het kabinet tegemoet: gratis en voor niets wordt het lerarencorps beter van deze maatregelen. Een betere leraar voor hetzelfde geld.

¹ "Actieplan Leerkracht – Voortgangsrapportage 2011", bijlage bij Kamerstuk 27923 nr. 111

² www.bevoegd.nl

³ 'De leraar aan het woord', Kant, van Dijk, Smits, september 2009.

1. Iedere leraar bevoegd

Steeds meer lessen worden gegeven door leraren die geen diploma hebben. In het voortgezet onderwijs is dat inmiddels 18% van de lestijd. Scholen maken teveel gebruik van de uitzonderingsmogelijkheden. De SP stelt voor scholen te verplichten hun leraren binnen twee jaar hun bevoegdheid te laten halen. Het geld daarvoor is te vinden in het al beschikbare budget voor nascholing, dat nu vaak voor andere doeleinden wordt gebruikt.

Schoolprestaties van leerlingen worden bepaald door veel verschillende factoren. Veel van deze factoren zijn niet door politiek of school te beïnvloeden, zoals bijvoorbeeld het opleidingsniveau van de ouders. De belangrijkste voorspeller voor schoolprestaties waar de overheid wel invloed op heeft is de kwaliteit van de leraar⁴. Ondanks dit breed gedragen uitgangspunt, staat de kwaliteit van de leraar onder druk.

Bevoegdheid moet geen keuze zijn

Leraar is een gereguleerd beroep, dat wil zeggen dat niet zomaar iedereen voor de klas kan staan. Er zijn tal van lerarenopleidingen die mensen opleiden voor een carrière voor de klas als bevoegd docent. In de wet zijn echter veel uitzonderingen om leraren zonder geschikt diploma les te laten geven. De meeste van deze uitzonderingen gelden voor een beperkte duur, maar worden in de praktijk vaak verlengd. Vijf jaar geleden is de wet Beroepen in het Onderwijs (wet BIO) in werking getreden. Deze wet stelt een schoolleiding in staat om zelf te bepalen wanneer een leraar voor de klas kan staan. De leraar wordt dan bekwaam genoemd. Deze verandering in het onderwijs zorgde ervoor dat het aantal docenten zonder geschikt diploma, onbevoegde docenten, flink is toegenomen. Bevoegdheid lijkt hiermee een bijverschijnsel te worden, alsof het een keuze is.

In het basisonderwijs heeft 4,6% van de leraren geen diploma met onderwijsbevoegdheid. Het percentage onbevoegd gegeven lessen groeide in het voortgezet onderwijs naar ruim 18%. Slechts 62% (minder dan twee derde) van de docenten geeft alleen lessen waar hij voor bevoegd is, de rest geeft dus ook vakken waarvoor hij geen diploma heeft.⁵ Maar ook in het mbo zijn steeds meer onbevoegde leraren. Hier heeft slechts 66,1% van de docenten een 1^e, 2^e of 3^e graads lerarenopleiding of universitaire opleiding met onderwijsbevoegdheid.⁶ In het middelbaar beroepsonderwijs bestaat geen verplichte bevoegdheid in een bepaald vak. De onderwijsinspectie is bezorgd over het aantal onbevoegde leraren en waarschuwde onlangs dat dit nadelige gevolgen kan hebben voor leerlingen.⁷

Binnen twee jaar bevoegd voor de klas

Om de kwaliteit van het onderwijs omhoog te krijgen, moet de kwaliteit van de leraar omhoog. Er moeten daarom betere afspraken worden gemaakt over wanneer iemand voor de klas mag staan. Deze afspraken moeten vervolgens nagekomen worden. Nu gebeurt het te vaak dat scholen zich niet aan de wet houden en onbevoegde docenten langer dan toegestaan voor de klas laten staan. Voor zij-instromers is het niet altijd mogelijk om direct het juiste diploma te hebben. Hetzelfde geldt voor een leraar die een nieuw vak wil geven, bijvoorbeeld omdat een collega wegvalt. De SP wil daarom een heldere termijn waarbinnen een leraar het juiste diploma moet hebben gehaald, namelijk twee jaar.

⁴ "Teachers Matter", Oeso (2005)

⁵ Kamerstuk 32500 VIII nr. 7

⁶ www.bevoegd.nl

⁷ "De staat van het onderwijs", onderwijsinspectie, april 2011

In het voortgezet onderwijs zijn veel uitzonderingsregels waardoor een leraar voor de klas mag staan zonder het juiste diploma. In die periode is de betreffende docent ook niet verplicht dat diploma te halen. De drie belangrijkste uitzonderingen gelden wanneer een bevoegde leraar tijdelijk weg is (zoals bij ziekte of zwangerschap), als een vacature niet direct ingevuld kan worden, of wanneer een bevoegde leraar een ander vak gaat geven waarvoor hij niet de juiste papieren heeft. Voor de eerste twee uitzonderingen bestaat een termijn van één jaar, voor de derde vier jaar. Hoewel er een termijn is gesteld aan deze uitzonderingen, kan deze termijn herhaaldelijk verlengd worden. Scholen maken hier gretig gebruik van. De SP wil af van de mogelijkheid om de termijn te verlengen, zodat docenten niet eindelijk onbevoegd les kunnen geven. Daarnaast biedt een eenduidige termijn docenten een stok achter de deur om opleidingstijd te eisen van hun schoolbestuur.

Het ligt niet altijd aan de docent dat hij onbevoegd lesgeeft. Het kan ook voorkomen dat een leraar die wel degelijk een lesbevoegdheid op zak heeft, door zijn werkgever wordt gedwongen om ook vakken te geven waar hij geen diploma voor heeft. Wanneer de leraar dit weigert mag hij ontslagen worden. Op deze manier wordt de beroepseer van de docent aangetast. De SP wil daarom dat een leraar het moet kunnen weigeren wanneer zijn werkgever hem verplicht les te geven voor een vak waarvoor hij niet is opgeleid. Wanneer de docent er toch voor kiest om in een ander vak les te geven, zal hij daarvoor zijn papieren moeten halen. Voor zij-instromers geldt dat zij maximaal vier jaar in dienst mogen zijn, zolang zij een duale opleiding volgen. De onderwijsinspectie moet streng controleren of scholen zich daadwerkelijk houden aan deze termijn.

Scholen hebben een budget voor nascholing. Omdat scholen hier al budget voor krijgen vanuit het rijk, kan de onbevoegdheid zonder extra geld fors worden teruggedrongen.

2. Geld voor lerarensalarissen wordt apart uitgekeerd

Schoolbesturen krijgen één zak geld voor alle scholen die zij onder hun hoede hebben. Uit dat budget moet alles betaald worden: van schoolboeken tot de gasrekening en van computers tot lerarensalarissen. Het is voor schoolbesturen daarom aantrekkelijk te bezuinigen op leraren, om zo andere dingen te kunnen betalen. Door vanuit de overheid het loon van de leraar apart aan een school uit te keren, zal de leraar niet meer concurreren met 'een digitaal schoolbord'.

De financiering in het onderwijs werkt met lumpsum. Dat wil zeggen dat er één budget is dat door het schoolbestuur wordt verdeeld onder de verschillende scholen die bij dat bestuur zijn aangesloten. Uit dat budget moet alles betaald worden. Van schoolboeken tot de gasrekening en van computers tot lerarensalarissen. In de jaren '90 werd deze manier van financiering ingevoerd voor het voortgezet onderwijs en mbo, voor het basisonderwijs in 2006. Daarvoor werkten scholen met een ingewikkeld declaratiesysteem.

Schoolbesturen worden door de lumpsum gedwongen tot het maken van keuzes. Als de zak geld vanuit het rijk op is, dan hebben ze een probleem. Maar als een schoolbestuur aan het eind van het jaar geld overhoudt, dan kan ze daar leuke dingen mee doen. Het grootste deel van het budget van scholen gaat op aan personeelskosten. Wanneer er bezuinigd moet worden, zal een schoolbestuur er daarom snel voor kiezen het geld te zoeken bij de docenten. De leraar is hiermee steeds vaker de sluitpost op de begroting.

De leraar wordt steeds meer een budgettaire keuze

Er zijn de laatste jaren steeds meer onderwijsassistenten actief in het onderwijs en niet zelden voeren zij taken uit die eigenlijk uitgevoerd moeten worden door leraren. Uit een onderzoek onder 450 leden van CNV Onderwijs met de functie klassen- of onderwijsassistent, blijkt dat het merendeel (88 procent) taken uitvoert die bij een hogere functie behoren.⁸ Zoals in het vorige hoofdstuk is beschreven zijn er ook steeds meer docenten die lesgeven, zonder dat zij hiervoor de juiste papieren hebben. Net als onderwijsassistenten zijn zij ook goedkoper dan docenten die wel een diploma hebben gehaald voor het vak dat ze geven.

Die ontwikkeling zien we in met name in het voortgezet onderwijs en mbo. In het basisonderwijs hebben vrijwel alle docenten een pabodiploma. Helaas is in het basisonderwijs weer iets anders gaande. Door de vele bezuinigingen in het basisonderwijs onder het huidige en het vorige kabinet zitten de scholen steeds krappere bij kas. Onderzoek van de SP toonde in november 2010 aan dat hierdoor de klassen in het basisonderwijs zijn gegroeid. In het onderzoek stelt 58% van de ondervraagde directeuren van basisscholen dat de klassen groter zijn geworden door de miljoenenbezuinigingen in het basisonderwijs. 92% van de schoolleiders denkt dat door die bezuinigingen de kwaliteit van het onderwijs zal worden aangetast.⁹ Frappant is dat een groot deel van de bezuinigingen in het basisonderwijs gericht was op de schoolbestuurders. Gezien diezelfde schoolbestuurders de bezuinigen moesten doorvoeren, verdwenen op veel scholen leerkrachten in plaats van bestuurders.

Ook in recenter onderzoek wordt dit beeld bevestigd. In het basisonderwijs bezuinigt 86% van de schoolbesturen op hoeveelheid personeel. In het voortgezet onderwijs doet 77% van de scholen dat. In het basisonderwijs bezuinigt 65% van de scholen op nascholing van

⁸ Schooljournaal 18 september 2010, CNVO

⁹ Minder geld; Grotere klassen. 8 november 2010, SP

individuele leraren, in het voortgezet onderwijs doet 56% dat. Let wel, ze bezuinigen meer dan een kwart van het budget weg.¹⁰

Geld direct naar leraren

De SP wil voorkomen dat schoolbesturen bezuinigen op leraren. Het geld dat scholen krijgen vanuit de overheid zou daarom in tweeën moeten worden uitgekeerd. Een deel voor de lerarensalarissen, een deel voor alle andere kosten. Het gaat bij die laatste categorie om materiële kosten als inventaris en leermiddelen, maar ook personeelskosten anders dan die van leraren. Op deze manier is het minder interessant om leraren in bewust in lage loonschalen te houden of om veel onbevoegde leraren aan te stellen. Het geld dat dit oplevert kan dan immers alleen naar andere leraren gaan. Het is waarschijnlijker dat een schoolbestuur in dat geval de voorkeur geeft aan goed opgeleide docenten. Meer uitgeven aan leerkrachten mag ook: vanuit de materiële pot mag geld altijd naar het budget voor leerkrachten.

Toen vanuit het ministerie werd bezuinigd op directie en management in het basisonderwijs, zorgde deze bezuiniging direct voor grotere klassen. Door het invoeren van een voor scholen verplicht minimumpercentage dat zij aan lerarensalarissen moeten besteden wordt voorkomen dat op leraren wordt bezuinigd. Deze maatregel dwingt besturen om te werken met een kleine overhead. Het huidige dilemma van een schoolbestuur is nu: koop ik een digitaal schoolbord of stel ik een extra leraar aan? Het nieuwe dilemma van een schoolbestuur wordt: koop ik een digitaal schoolbord of stel ik een PR-medewerker aan? Door het geld voor salarissen apart uit te keren, wordt het onderwijsgeld dus efficiënter uitgegeven.

¹⁰ Marktontwikkelingen in het primair en voortgezet onderwijs – marktontwikkelingen PO en VO. DUO Market Research, april 2011

3. Drastisch verminderen van bestuurssalarissen en kosten voor bureaucratie

In het MBO wordt slechts 55% van het budget voor personeel uitgegeven aan docenten. Interim-managers verdienen in het onderwijs duizenden euro's per dag. De SP stelt voor elke bestuurder onder de onderwijs cao te laten vallen. Daarnaast worden alle bestuurders geacht tenminste één dagdeel in de week zelf voor de klas te staan. Zo blijven ze betrokken bij de praktijk van de leraar.

De laatste twee decennia is het onderwijs gaan werken met een lumpsumbekostiging waarin het schoolbestuur bepaalt hoe zij het geld uitgeeft. Deze verandering in het onderwijs leverde meer vrijheid op voor de schoolbesturen, maar ook extra verantwoordelijkheden. Deze extra verantwoordelijkheden hebben schaalvergroting tot gevolg gehad.¹¹ Die vergrote schaal zorgde er weer voor dat er meer specialisten nodig waren om de soms enorme schoolbesturen te 'managen'. Ook zagen we een toename van het aantal externe bestuurders in het onderwijs, die meestal nog duurder zijn dan bestuurders in loondienst.¹²

Voormalig minister Plasterk sprak over de kleilagen in het onderwijs. Daarmee doelde hij op het management dat in het onderwijs werkzaam is. Helaas pakte hij niet door en verminderde ook hij niet de fors oplopende overheadkosten, geld dat aan iets anders wordt besteed dan aan het directe onderwijs. Op sommige scholen lijkt het onderwijs niet het belangrijkste van alles dat gebeurt op de school. Dit vertaalt zich ook in de financiën.

Verhouding is zoek

In het MBO lijkt de verhouding tussen kosten voor docenten en ander personeel het meest uit de pan rijzen. De Algemene Onderwijsbond (AOB) schreef in 2011 dat in deze sector slechts 55% van het personeelsbudget wordt uitgegeven aan docenten.¹³ Onderzoek over 2008 van de sector zelf maakte ook duidelijk dat er veel geld gaat naar ander personeel dan docenten, hoewel het iets minder extreem is dan de cijfers van de AOB. Zo gaf ROC Kop van Noord-Holland 10,5 % van het kostenaandeel 'personele kosten' uit aan directie/management. Bij de ROC SVO (slagersvakopleiding) wordt 21,8 procent van het kostenaandeel 'personele kosten' uitgegeven aan indirect onderwijsondersteunend personeel.¹⁴

Tabel 3.1 Spreiding ongewogen gemiddelde kostenaandelen personele kosten mbo in 2008

	Laagste	Gemiddeld	Hoogste
Onderwijzend personeel	55,1%	68,0%	82,9%
Direct onderwijsondersteunend personeel	4,3%	12,6%	25,6%
Indirect onderwijsondersteunend personeel	5,3%	13,9%	21,8%
Directie / management	2,3%	5,5%	10,5%

Bron: Vierde benchmark mbo, 2010

¹¹ Onderzoek naar de relatie tussen financiële prikkels en schaalgrootte in het onderwijs. SERO, 15 maart 2010

¹² Hoogleraar Leo Witvliet van Nyenrode, AD 4 juli 2011

¹³ <http://www.aob.nl/default.aspx?id=15&article=47845>

¹⁴ Vierde benchmark middelbaar beroepsonderwijs. MBO Raad, 12 april 2010

Dure externen moeten ook onder cao vallen

De externe bestuurders die steeds vaker worden aangetrokken kosten veel geld. Er zijn er die voor een dag werken maar liefst 2500 euro krijgen. Maar ook het gebruikelijke dagtarief is nog steeds een half maandsalaris van een gewone leraar.¹⁵ Onlangs is door de minister van onderwijs voor iedere onderwijssector een beloningsmaximum vastgesteld. Hoewel dit bedrag onder de Balkenendenorm ligt, is het nog steeds fors.¹⁶ Niemand in het onderwijs mag meer verdienen dan dit bedrag. Interim-bestuurders krijgen via hun riante dagvergoeding omgerekend naar een jaarloon vaak meer dan deze norm. Een eerste stap zou zijn ook hen naar deze beloningsmaxima te betalen. Nog beter zou het zijn, wanneer alle bestuurders, vast en interim, net als leraren onder de onderwijs cao zouden vallen. Ook met een hoge salarisschaal binnen die cao, zou dat het onderwijs geld opleveren.

Voor de klas, voor het onderwijs

Een veel gehoorde klacht van leerlingen, ouders en leraren is dat managers de binding met de onderwijspraktijk zijn verloren. Vanuit bestuursgebouwen geven zij instructies aan een ieder in de school, zonder dat ze zelf enig idee hebben wat de gevolgen van hun handelen zijn. Daarom stelt de SP voor dat iedere manager en iedere bestuurder in het onderwijs ten minste één dagdeel in de week voor de klas staat. Zo houden managers contact met de onderwijsrealiteit. Ze zijn goed aanspreekbaar voor leraren en zien direct wat hun beleid in praktijk betekent. Een bijkomend voordeel is, dat wanneer dit punt wordt uitgevoerd in combinatie met hoofdstuk één, iedere onderwijsbestuurder ook een onderwijsbevoegdheid heeft.

¹⁵ “Soms € 2 500 per dag voor de directeur”, Algemeen Dagblad 4 juli 2011

¹⁶ Het maximum ligt in het basisonderwijs op: € 153.000, voortgezet onderwijs € 179.000, mbo/hbo € 194.000 en universiteiten € 217.000, bron ministerie OCW.

4. Fors minder subsidie naar adviesclubs en lobby

De SP heeft eerder gepleit voor het afschaffen van de PO-, MBO-, en VO-raden. Dat is nog steeds de intentie, maar een start is te maken door in te zetten op verregaande samenwerking, vermindering van taken en daarmee de subsidiekraan fors af te knippen. Hetzelfde geldt voor de levendige, verzuilde industrie van onderwijsadviesorganisaties. De subsidie daarvan kan minstens met een derde worden verminderd.

Sectorraden zorgen goed voor zichzelf

In de Nederlandse onderwijswereld wemelt het van de adviesclubs, lobbyorganisaties, sectorvertegenwoordiging en andere clubs. Hoe nuttig ze zichzelf allemaal ook vinden, feit is dat er grote sommen onderwijsgeld aan worden uitgegeven die niet in het klaslokaal terechtkomen. Het duidelijkste voorbeeld hiervan zijn de sectorraden. Toen de overheid afstand van het onderwijs nam, zijn deze clubs vakkundig in het gat gesprongen. Deze verenigingen van managers en bestuurders in een bepaalde onderwijssector ontvangen lidmaatschapsgeld van de aangesloten scholen en zij krijgen meestal ook subsidie van de overheid. Middels deze subsidie nemen zij een deel van de taken van het ministerie over, zoals zorgen voor goed reken- en taalonderwijs op scholen. De PO Raad gaf in 2010 40 miljoen euro uit. De VO Raad heeft een begroting van 17 miljoen euro. De MBO Raad gaf in 2010 18,5 miljoen euro uit. Daarbij hebben de drie sectorraden allemaal een eigen vermogen van miljoenen euro's.¹⁷ Volgens de SP kan dat geld beter bij het ministerie blijven. Net als het grote aantal taken dat de raden de laatste jaren toebedeeld hebben gekregen. De bespaarde subsidie kan worden ingezet voor de bijscholing van docenten.

Onderwijsadvies

Een andere groep vormen de onderwijsadviesbureaus. Die onderwijsadviseurs hebben er baat bij het onderwijs telkens opnieuw te vernieuwen, het is immers hun baan om te komen met vernieuwingen. Dat het onderwijs niet noodzakelijk beter wordt van onderwijsvernieuwingen bewees de Parlementaire Commissie Onderwijsvernieuwingen (Commissie Dijsselbloem). Leraren zijn niet te beroerd om bij te leren, dit zie je aan de populariteit van de lerarenbeurs, een beurs voor bevoegde leraren om hun vakkennis te verbreden of om zich te specialiseren. Maar leraren stellen wel vraagtekens bij de toegevoegde waarde van alle adviesbureaus.¹⁸

Onlangs is besloten dat het geld uit de lerarenbeurs alleen nog mag worden besteed aan bachelor- of masteropleidingen. Dit zorgt ervoor dat duidelijk is op welke manier leraren worden opgeleid. Dan blijven er nog veel commerciële bureaus die zeggen de leraar te ondersteunen, terwijl de toegevoegde waarde hiervan onbekend is. Omdat deze bureaus door scholen worden betaald vanuit de lumpsum is volledig onduidelijk hoeveel geld hierin omgaat. Er zou onderzoek gedaan moeten worden naar deze geldstroom. Het is goed denkbaar dat het advies en de bijscholingen van deze bureaus zowel goedkoper als kwalitatief beter kan, wanneer het wordt uitgevoerd vanuit de reguliere publieke onderwijsinstellingen.

¹⁷ Jaarrekeningen van de PO Raad, VO Raad, MBO Raad

¹⁸ Zie 'De leraar aan het woord', september 2009.

Vier keer subsidie voor hetzelfde werk

De drie landelijke pedagogische centra en de Stichting Leerplanontwikkeling kregen in 2010 samen 37,5 miljoen euro. De eerste drie centra zijn nog via ouderwets concept opgebouwd volgens de zuilen. Zo bestaan naast elkaar het APS (Algemeen Pedagogische Studiecentrum, 6,5 miljoen euro), het CPS (Christelijke Pedagogische Studiecentrum, 4,5 miljoen euro) en de KPC-groep (Katholiek Pedagogische Studiecentrum, 5,4 miljoen euro). Naast deze drie is er nog de Stichting Leerplanontwikkeling (goed voor 21,1 miljoen euro).¹⁹ De werkzaamheden van deze vier instellingen hebben sterke overeenkomsten. Alle vier proberen zij problemen in het onderwijs op te lossen en scholen te helpen met het op de werkvloer uitvoeren van Haagse plannen.

Het is niet efficiënt om vier verschillende organisaties ongeveer hetzelfde te laten doen. De minister gaat de komende tijd met de pedagogische centra in gesprek over een andere structuur. Dat geeft de gelegenheid voor grote veranderingen.

Door de vier centra vergaand te laten samenwerken kan efficiënter worden gewerkt. Nu is er vier keer een laag van directeurs die de honderden medewerkers aansturen, vier keer een raad van toezicht, vier keer expertise over basisonderwijs, voortgezet onderwijs, en beroepsonderwijs. Door de slimste koppen bij elkaar te zetten is er zowel financieel als kwalitatief een slag te maken. Het budget van 37,5 miljoen euro, zou met een derde verlaagd kunnen worden, zodat er nog slechts 25 miljoen naartoe kunnen. De overheid kan bovendien strakker sturen en voorkomen dat er leraren worden lastig gevallen met onderwijsvernieuwingen die niets toevoegen aan het onderwijs.

Er kan dus veel geld worden bespaard met iedereen die zich met het onderwijs bemoeit, zonder dat ze voor een school werken. Dit geld kan mooi naar bijvoorbeeld de lerarenbeurs, zodat het geld wel voor het onderwijs behouden blijft.

¹⁹ Kamerstuk 32 123 VIII, nr. 29